

συνάλλαγμα γένηται, ἐφ' οὐ κατὰ ποιὴν ἴδιως παρὰ τοῦ νομοθέτου, ἀπαιτεῖ ταύτην δὲ δημόσιος· ἔμαθες γὰρ ἐν τῷ βιβ. β'. tit. β'. ε') κεφ. συγ'. ὅτι διαφορά ποιῆς καὶ προστίμου αυτῇ ἐστίν· ὅτι ἡ μὲν ποιὴν γόμων ὥσταταν, τὸ δὲ προστίμον τῷ δικαιοτῆ. ζήτει καὶ τοῦ αὐτοῦ β'. βιβλίου β'. h) tit. κεφ. φλά. Δημέτωσι τούτῳ καθόλου, ὅτι ἐξ ἴδιωτικῶν συμφώνων προστίμον δὲ δημόσιος οὐκ ἀπαιτεῖ, εἰ μὴ καὶ αὐτὸς παρὼν ἐπερωτησει· διὰ γὰρ ἐλευθέρων προσώπων ἀγωγὴ τινὶ οὐ προσπορίζεται, βιβ. μγ'. tit. ζ'. κεφ. μβ'.

μγ'. Εἳν περὶ πάντων τῶν φιλονεικουμένων γένωνται τὰ αἰρετὰ σύμφωνα, καὶ κατὰ πλάνην μὴ κινήσω τινά, μήτε περὶ αὐτῶν δὲ δικαιοτῆς ψηφίσηται, δύναμαι περὶ αὐτῶν ὑστερον κινεῖν καὶ οὐχ ὑπολίπτω τῇ ποιῆῃ, εἰ δὲ κακοθελῶς ἔργασι τοῦτοι κινῶ μέν, ὑπόκειμαι δὲ τῇ ποιῆῃ.

περὶ πάντων τῶν φιλονεικουμένων] Μὴ ἐναντιώσῃ σοι τὸ σ'. Θέμα τοῦ λβ'. κεφ. ἐνθα λέγει, ἐπὶ αὐτοποιῶν. ζήτει βιβ. ξ'. tit. λα'. κεφ. γ'.

μδ'. Καὶ περὶ δροθεσίων ψηφίσηται συστάδην αἰρετὸς δικαιοτῆς καὶ θήσει τοὺς ὄρους, ὑπολίπτει τῇ ποιῆῃ δὲ μὴ ἔμπειν.

με'. Οὖ δυνατὸν παρεξελθεῖν τὸ ἐγκείμενον τοῖς αἰρετοῖς συμφώνοις πρόσωπον.

μξ'. i) Περὶ τῶν ἐξ ἀρχῆς οὐσῶν φιλονεικῶν ^{k)}, οὐ μὴ τῶν ἐπιγενομένων δὲ αἰρετὸς δικαιοτῆς δύναται ψηφίσουσθαι ^{l)}.

ἐξ ἀρχῆς οὐσῶν] Τῷ γενικῷ ποιητοριμόσσῳ τὰ μετὰ ταῦτα συμβινόντα οὐ περιμέται. ἀνάγνωσθι βιβ. ε'. tit. α'. δεγ'. μγ'.

μζ'. Ἐάν ἔδοξεν, ὥστε παρόντον τῶν μερῶν, ἡ τῶν κληρονόμων αὐτῶν ψηφισθῆναι, καὶ τελευτῆσῃ δὲ εἰς ἐπὶ ἀνήβα κληρονόμῳ, οὐ δύναται ψηφίσουσθαι μὴ παρεντιθεμένης τῆς αὐθεντίας ^{m)} τοῦ ἐπιτεύχουν.

Εἰ δὲ καὶ δ') εἰς τῶν δικαιομένων μαρτί,

μη'. Οὐκ ἀναγκάζεται ψηφίσασθαι.

μθ'. Μᾶλλον μὲν οὖν καὶ κωλύεται· οὐδὲν γὰρ ἐν παρονοτίᾳ ^{o)} τοῦ μανομένου δοκεῖ γίνεσθαι. εἰ δὲ κοντάτῳ ἔχει, ἡ ἔσχε τῆς δίκης ἡρημένης, δύνατὸν ψηφίσουσθαι παρόντος τοῦ κοντάτωρος.

Ο p) αἰρετὸς δικαιοτῆς καὶ δι' ἄγγελον καὶ δι' ἐπιστολῆς δύναται κελεύειν παραφυλάξιν τὰ μέρη.

Ἐάν ἐξ ἑνὸς μόνου μέρους κληρονόμου γένηται μηνή, καὶ τελευτῆσῃ οἰοσδήποτε τῶν δικαιομένων, λύεται τὸ αἰρετὸν σύμφωνον.

ἐν παρονοτίᾳ τοῦ μανομένου] Ζήτει βιβ. η'. tit. β'. κεφ. β'. καὶ βιβ. β'. tit. γ'. κεφ. ε'.

δι' ἐπιστολῆς] Ζήτει κξ'. διγ. καὶ τὸ δ'. Θέμα τοῦ λα'. καὶ λβ'. καὶ βιβ. η'. τοῦ κωδικοῦ tit. λξ'. διατ. ιε'.

παραφυλάξιν τὰ μέρη] Συνελθεῖν καὶ δικάζεσθαι.

λύεται τὸ αἴρετὸν σύμφωνο] Λιù τὴν τῶν συμφώνων αὐτούτην· ζήτει βιβ. κβ'. tit. ε'. κεφ. λδ'.

ν'. Ἐάν ἐμπροθέσμως ⁿ⁾ μὴ δυνάμενος ψηφίσασθαι δὲ αἰρετὸς δικαιοτῆς ἐπεκτείνῃ ^{p)} τὴν προθεσμίαν,

contractus fit, cui poena specialiter imposta est a legislatore, hanc fiscus petit: didicisti enim lib. 2. tit. 2. cap. 243, poenae et multæ discrimen hoc esse, quod poena lege definita sit, multæ autem a iudice. Quaere et eiusdem libri 2. tit. 2. cap. 131. Nota illud in genere, ex privatis conventionibus fiscum poenam non petere, nisi et ipse praesens stipulatus sit: nam per liberas personas actio alicui non acquiritur, lib. 43. tit. 7. cap. 42.

XLIII. Si de omnibus controversiis compromissum factum est, et per errorem de quibusdam non egi, ^{L. 43.} D. IV. 8. neque arbiter de his pronuntiavit, de his postea agere possum, nec poenam committo. Si vero maligne hoc feci, peto quidem, sed poenae subiaceo.

de omnibus controversiis] Ne contrarium tibi videatur thema 6. cap. 32. quod loquitur de famosa actione. Quaere lib. 60. tit 31. cap. 3.

XLIV. Etsi de finibus arbiter praesentibus partibus sententiam dixerit et terminos posuerit, poenam committit, qui non obtemperat. ^{L. 44.} D. ead.

XLV. Personam insertam compromisso egredi non licet. ^{L. 45.} D. ead.

XLVI. De his controversiis, quae ab initio fuerunt, non de his, quae postea supervenerunt, arbiter sententiam ferre potest. ^{L. 46.} D. ead.

quae ab initio fuerunt] Generali compromisso non continentur ea, quae postea accident. Lege lib. 5. tit. 1. dig. 23.

XLVII. Si convenerit, ut praesentibus partibus aut heredibus eorum sententia ferretur, et alter de-^{pr.} D. ead. cesserit impubere herede relicto, sententiam dicere non potest arbiter, non interposita tutoris auctoritate. ^{L. 47.}

Sed et si alter ex litigatoribus furere coepert, ^{§. 1.}

XLVIII. Sententiam ferre non cogitur. ^{L. 48.} D. ead.

XLIX. Imo potius et prohibetur: nihil enim coram furioso fieri intelligitur. Sed si curatorem habeat vel ^{pr.} D. ead. habuerit lite pendente, potest praesente curatore sententia dici.

Arbiter et per nuntium et per epistolam iubere §. 1. potest, partes adesse.

Si ab una duntaxat parte heredis mentio facta fuerit, et quilibet ex litigatoribus decesserit, compromissum solvitur.

coram furioso] Quaere lib. 8. tit 2. cap. 2. et lib. 2. tit. 3. cap. 5.

per epistolam] Quaere dig. 27. et thema 4. cap. 31. et 32. et lib. 8. Cod. tit. 37. const. 15.

partes adesse] Glossa interlinear. Convenire et disceptare.

compromissum solvitur] Glossa interlin. Properter conventionum inaequalitatem. Quaere lib. 29. tit. 5. cap. 39.

L. Si arbiter intra diem compromisso constitutum sententiam dicere non possit, et diem protulerit, cum ^{L. 50.} D. ead.

g) Fabr. tit. α'. Sed legendum tit. β'. h) Fabr. ε'. Sed legendum β'. i) Hoc cap. 40. Fabr. habet. In Cod. Coisl. deest hoc loco, sed infra hic Cod. illud habet inter cap. 50. et 51. k) Sic recte Fabr. Cod. Coisl. φιλονεικεῖν. l) Sic Fabr. Cod. Coisl. ψηφίσουσθαι. m) Sic Fabr. Cod. Coisl. αὐθεντίας. n) δ Fabr. Deest in Cod. Coisl. o) Sic Fabr. Cod. Coisl. οὐδὲ γὰρ παρουσία. p) Haec §. 1. cap. 49. est apud Theod. qui dicit esse cap. 48. h. t. Latior est paraphrasis apud Harmenop. I. 4. 52. edit. Reitz. in Suppl. Thes. Meerm. p. 48. q) Sic Fabr. et Syn. Cod. Coisl. ἐμπροθέσμης. r) Syn. male ἐπεκτείνῃ.

Ἄδειαν τούτου μὴ λαβῶν, οὐχ ἵποπλει τῇ ποιηῇ διὰ πειθαρχῶν^{s).}

L. 51. να'. Περὶ ἰδίου^{t)} πράγματος οὐδεὶς γίνεται αἴρετος
D. IV. 8. δικαστής.

L. 52. νβ'. Ὁ καταδικασθεὶς ἐὰν ὑπέρθηται καταβαλεῖν,
D. eod. ὑποπλει τῇ ποιηῇ· ὑπεροφθαλμὸν δὲ καταβαλὼν ἔλευθεροῦ-
ται αὐτῆς.

Ἐλευθεροῦται αὐτῆς] Τοῦτο δὲ λέγω, πλὴν εἰ μὴ ἄρα δητὴν ἡμέραν ὥρωσεν ὁ δεβετῶν τῇ καταβολῇ· τότε γαρ ἐμπροθέσμως μὴ καταβαλὼν, καὶ μετὰ ταῦτα τὸ χρέος προσ-
αγαγῆ, οὐκ ἐλευθεροῦται τῇς ἀπαξ καὶ αὐτοῦ κομματεύθε-
σης ποιηῆς· εἰ μὴ ἄρα ἐπών ὁ ὄπτων ἐδέξατο τὰ προσφε-
ρετα, καὶ τοῦτο ἔγρας ἐν τῷ κτή. διγ. τοῦ παρόντος πτ.

L. 1. νγ'. u) Μὴ κρείτων ἐκκλήτους ἢ τοῦ αἰρετοῦ
C. II. 56. δικαστοῦ ἀπόφασις· μηδὲ τὴν περὶ τῆς καταδίκης^{v),}
ἀγωγὴν τυπούτω^{w)}· μόνον δὲ διὰ τῆς ποιηῆς^{x)} μεθ-
οδεῖτω τὸν παραβάνοντα^{y),} εἰ μὴ μετὰ τὴν δι-
οδεῖσαν ἡμέραν ἐξεφωνήθη.

L. 2. νδ'. Ὁ μὴ κατὰ τὸν διορθέντα τοῖς διαγνώμοσι
C. eod. καιοὺν καταβαλὼν τὴν συμφωνήθεσσαν ποιηὴν ἀπαι-
τεῖσθω.

L. 3. νε'. Οὐ^{z)} πρὸς γάρ τοῦ ἰδίου ἀντιδίκου^{a)}, ἢ διὰ
C. eod. ἀνπαρόλαν τοῦ διαγνώμονος^{b)} καταδικασθεὶς μὴ μόνον
περὶ τῆς ποιηῆς ἐναγόμενος ἐκέτω δόλον παραγραφήν,
ἀλλὰ καὶ τὴν ἀγωγὴν κινεῖτο ἀπὸ τοῦ ἐγκειμένου περὶ
δόλου^{c)} κεφαλαλούντος^{d)} διαγνώμοσιν^{e)}.

L. 6. νε'. Άλλην τοῦτος μηδὲ μεταξὺ τῶν οἰκετῶν^{f)} ἀπε-
C. eod. λενθέων δικάζοντας ποιηῆς ἀποτητοῖν, ἢ παραγρα-
φῆς^{g)} τοῖς δικαζομένοις^{h)} τικτέτωσαν.

TITULOS I'.

Περὶ τάξεως δικαστηρίων καὶ δικαιοδοσίαςⁱ⁾.

L. 1. α'. k) Οἱ ἔχων δικαιοδοσίαν καὶ δικαιοχήν δίδω-
D. II. 1. σι, καὶ εἰς τομὴν πέμπει, καὶ ἐπιτρόπους καὶ δικαστὰς
δίδωσι^{j)}.

L. 2. β'. Καὶ τὰ ἄλλα^{m)} ποάττει, ἣν ἐκτὸς οὐ δύναται
D. eod. προσβάντειν ἢ δικαιοδοσία.

L. 3. γ'. n) Τὸ κράτος^{o)} ἢ ἄρχοντος ἢ τοῦ καθαρού ἐστιν.
D. eod. ὡς τὸ ἔχειν ξέφοντος ἐξονοίαν, δηροὶ καὶ ἐξονοία λέγεται·
ἢ μικτόν, ὃ τινι ἔργωται ἢ δικαιοδοσία, ὡς τὸ δοῦτον
δικαιοχήν. δικαιοδοσία δέ ἐστι καὶ τὸ ἔχειν ἄδειαν
δοῦνται δικαστήν.

L. 4. δ'. o) Τὸ δὲ κελεύειν δοθῆναι πρωτωρίαν ἀσφά-
D. eod. λειαν καὶ τὸ εἰς τομὴν πέμψαι, τιμωρητικῆς ἐξονοίας^{p)}
μᾶλλον ἐστιν^{q)}, ἢ περ δικαιοδοσίας.

L. 5. ε'. Οἱ οἰκεῖοι δικαίων ἔχων δικαιοδοσίαν, καὶ οὐκ
D. eod. ἀλλοτριώ, δύναται αὐτὴν ἐντέλλεσθαι ἄλλῳ^{r)}.

eius rei potestatem non acceperit, poena non subiicitur, qui ei non obtemperat.

LI. De re sua nemo arbiter fit.

LII. Condemnatus si solutioni moram fecerit, poena subiicitur: sed postea solvendo ea liberatur.

[ea liberatur] Hoc autem dico, nisi forte certam diem debitor solutioni statuerit: tunc enim si statuta die non solverit, licet postea debitum obtulerit, poena semel adversus eum commissa non liberatur: nisi forte actor sua sponte oblatum acceperit. Et hoc didicisti dig. 23. huius tit.

LIII. Sententia arbitri appellationis necessitate ne indigeat: neque iudicati actionem gignat: per poenam autem solum perseguatur eum, qui sententiam violavit, nisi post diem compromiso statutam lata sit.

LIV. Ab eo, qui die ab arbitris statuta praesentiam sui non fecerit, poena promissa petatur.

LV. Qui in adversarii sui gratiam vel propter arbitri sordes condemnatus est, non solum, si de poena conveniatur, doli exceptionem habeat, sed etiam ex clausula de dolo, quae arbitrio subiicitur, actionem moveat.

LVI. Mulieres neque si inter libertos suos sententiam dixerint, poenae petitionem vel exceptionem litigantibus pariant.

TITULUS III.

De ordine iudiciorum et de iurisdictione.

I. Qui iurisdictionem habet, et bonorum possessionem dat, et in possessionem mittit, et tutores et iudices dat.

II. Et reliqua agit, sine quibus iurisdictione procedere non potest.

III. Imperium aut merum sive purum est: ut habere gladii potestatem, quod etiam potestas appellatur: aut mixtum, cui iuncta est iurisdictione, ut dare bonorum possessionem. Iurisdictione vero est etiam iudicis dandi licentia.

IV. Iubere autem caveri praetoria stipulatione et in possessionem mittere, imperii magis, quod in coercendo consistit, est, quam iurisdictionis.

V. Qui suo iure habet iurisdictionem et non alieno, alii eam mandare potest.

s) Sic Fabr. Cod. Coisl. ita: ὁ μὴ λαβὼν ὁ μὴ πειθαρχῶν, οὐχ ὑποπλει τῇ ποιηῇ. Syn. ita, ut Cod. Coisl. Omittit tamen ὁ αὐτε μὴ πειθαρχῶν. t) Cod. Coisl. hic male addit ὁ μὴ πειθαρχῶν, quod recte apud Fabrot. omissum est. u) Cap. 53. totum eodem numero habet Theod. v) Sic Fabr. Cod. Coisl. et Theod. δικησ. Sed in Codice est iudicati actio, quod graece redditur ἢ περὶ τῆς καταδίκης ἀγωγή. Nam καταδίκη est condemnatio. w) Sic Fabr. et Theod. Cod. Coisl. τυποῦν. x) Fabr. διὰ τῆς ποιηῆς. Cod. Coisl. τὴν ποιηήν, omissa praepositione διά. Theod. περὶ τῆς ποιηῆς. y) Sic Fabr. Cod. Coisl. παραβάντα. z) Cap. 55. totum est ap. Theod. a) Sic Fabr. et Syu. Cod. Coisl. et Theod. τοῦ διαδίκον. b) Sic Fabr. Syn. et Theod. Cod. Coisl. ἐπιγνώμονος, quod etiam arbitram significat. e) Syn. περιδίλον. d) τοῖς δεστιν Syu. e) Syn. διαγνώμοσι. Ceterum quae deest const. 5. hui. tit. commemoratur in Schol. b. ad Basil. XXI. 1. 43. ap. Fabr. II. 579. f) Sic Fabr. Cod. Coisl. οἰκετῶν, male, cum et in hoc Cod. statim sequatur ἀπελευθέρων. Retinendum est οἰκετῶν. g) Sic Fabr. Cod. Coisl. παραγραφής. h) Sic Fabr. Cod. Coisl. τοῖς δικαζομένοις. i) Etiam hunc titulum sine scholiis exhibet Cod. Coisl. Scholia ex Fabroti editione subiuncta sunt. Index Cod. Coisl. praefixus περὶ τάξεως δικαστῶν καὶ διαδίκασις. k) Cap. 1. habet Theod. l) Theod. et Syu. διδώσιν. m) Sic Fabr. Cod. Coisl. τἄλλα. n) Cap. 3. habet Theod. o) Cap. 4. habet Theod. p) Sic Fabr. et Theod. Cod. Coisl. pro ἐξονοίας habet male ἀσφαλείας. q) Theod. ἐστὶ μᾶλλον. r) Sic Fabr. hoc cap. 5. exhibet. Cod. Coisl. ita: Οἰκεῖοι δικαίων καὶ οὐκ ἀλλοτριώ ὁ ἔχων δικαιοδοσίας δίναται αὐτὴν ἐτέλλεσθαι. Syn. ut Cod. Coisl. Incipit tamen Syu. ὁ οἰκεῖοι κ. τ. λ.

σ'.^{s)} Ἐάν δέ^{t)} ἐγειλάμενος^{u)} δικαιοδοσίαν τελευτήσῃ^{v)}, ποιητὴ τὸν ἐνταῦθεντα ὑπόσταθαι τοῦ πράγματος, λένεται τὸ πρόσταγμα, ὡς ἐν τοῖς ἄλλοις^{w)} πράγμασιν^{x)}.

λένεται τὸ πρόσταγμα] Οὔτε σβέννυται ἢ τῇ δεκατίᾳ, ἢ εἰκοσιετίᾳ, ἢ τῇ τριακονταετίᾳ.

ζ'.^{y)} Ο τὸ προτεθὲν πρόδρομα ἢ μέλλον προτεθέντων ἐπὶ διηρευτῆ, οὐ μὴν προσκαλόφ αἰτίᾳ δόλῳ διαφθέρους πεντακόσια γομάτια δίδωσι διὰ^{z)} δημοτικῆς^{a)} ἀγωγῆς^{b)} εἴτε δοῦλος ἐστιν, ἢ^{c)} ὑπεξόντος, ἢ ἀνήρ, ἢ γυνὴ, δοῦλοι^{c)} δὲ μὴ διεκδικούμενοι παρὰ τῶν δεσποτῶν, καὶ οἱ ἀποροι σωματικῶς τιμωροῦνται. ὃ δὲ κατὰ ἀπειράνη ἢ ἀγροικότητα, ἢ κατὰ τύχην, ἢ κελεύσει τοῦ πρατίων διαφθέρους, οὐχ ἐπόκειται. ἐνέχεται καὶ ὁ μὴ διαφθέρους, ἀλλὰ περιειλάν, καὶ ὁ δι' ἑαυτοῦ ποιῶν, καὶ ὁ ἀλλοὶ ἐντελλάμενος. οὐκ ἐνέχεται δὲ ὁ ἐνταῦθεν^{d)}, εἰ μὴ κατὰ δόλον^{e)} ἐποίησεν^{f)}. καὶ πολλοὶ γάρ διαφθέρουτες, ἢ ἐγειλάμενοι ἐνέχονται.

μὴ διεκδικούμενοι] Μὴ καταβάλλοντες τὴν ποιῶν διὰ τοῦ δεσποτοῦ.

η'. Καὶ οἰκὲτοι τὸν ἔνα δοῦλον τὴν ποιῶν^{g)} πρὸς τὸ ἐλευθερῶσαι τοὺς ἄλλους.

θ'. Εἴ μὲν διαφθέρη φαμίλια, οὐκ ἔχει ἄδειαν δεσπότης δοῦλοι ὅσον εἰς ἐλεύθερος δίδωσι, καὶ ἐλευθερῶσαι πάντας τοῦ ἀμαρτήματος, ὡς ἐπὶ τῆς εἰς τὸ διπλοῦν περὶ κλοπῆς ἀγωγῆς^{h)} ἐπὶ μὲν γάρ τῆς περὶ κλοπῆς ἀγωγῆς ἐν ἀποτέλεσμά ἐστιν· ἐντυῦθα δὲ πολλά, ὡς ἐπὶ τῆς περὶⁱ⁾ ἥρθεως ἀγωγῆς, καὶ τοῦ Ἀκονίδιουν. εἰ δὲ ὑπὲρ^{j)} ἐτέφουν παρεσκενύσαν διαφθερηταί, βοηθεῖται ὁ δεσπότης, ὡς μᾶς οὐσης τῆς βούλης αὐτῶν καὶ οὐ πολλῶν ἀποτέλεσμα^{k)}.

τῆς ὑβριστικῆς ἀγωγῆς] Άλλος ἐπὶ τῆς περὶ ὑβριστικῆς ἀγωγῆς καὶ τοῦ Ἀκονίδιου, καὶ πολλά ᾧ φάντα, ἀλλὰ ἐν τοῖς δόντοις, ἐλευθεροῦνται οἱ πολλοί.

ι'.^{l)} Ο ἔχων δικαιοδοσίαν οὔτε ἔαντῷ^{m)}), οὔτε τῇ γυναικὶ αὐτῷ, ἢ παισὶν, ἢ ἀπελευθέροις, ἢ τοῖς ἄλλοις τοῖς οὐτῷ δικαιοδοτεῖⁿ⁾.

ια'.^{o)} Εἴ τοι πολλὰς ἀγωγὰς ἔχων κατὰ σοῦ, καὶ τὸ ποσὸν ὅλον πασῶν τῶν ὄγρων ὑπερβαίνει^{p)}) τὴν ἀρχόσαντα τὸν δικαιοστὸν, οὐ μὴν τὸ ἔνωνταις ἀγωγῆς, καλῶς ἐνήρω παρ' αὐτῷ. εἰ δὲ καὶ ἐνάγεις μοι περὶ μεγάλου ποσοῦ, καλῶς σοι ἀντεράγω^{q)} παρ' αὐτῷ^{r)} περὶ μετοτούν, καὶ σὺ μετέσορα προβάλλῃς. ἐπὶ τοῦ δικαιοστηρίου τὸν διαιροῦντος τὰ κοινὰ^{s)} πράγματα, καὶ τοῦ διαιροῦντος τὰ τῆς φαμίλιας, καὶ τοῦ περὶ δόντων καὶ ὄφρεσιών, ὅλον τὸ ποσὸν σκοπεῖται καὶ οὐ τὸ ἀρμόζον ἔκαστω.

ιβ'. Οὐ δύναται ὁ στρατηγὸς τιμωρεῖσθαι δοῦλον, ἀλλὰ μετοίως σωρόφοντείται.

ιγ'.^{t)} Ο διδοὺς δικαιοτὴν ἄρχοντα δρεῖται εἶναι. ἄρ-

VI. Si is, qui mandavit iurisdictionem, decesserit, ante quam ille, cui mandata est, negotium inchoaverit, solvitur mandatum, ut in reliquis causis.^{L. 6. D. ii. 1.}

solvitur mandatum] Non extinguitur aut decennio, aut vicennio, aut tricennio.

VII. Qui edictum in causam perpetuam, non temporalem propositum vel proponendum dolo corrupit, quingentos aureos dat, populari actione conventus: sive servus sit, sive filius familias, sive masculus, sive femina. Servi autem, qui non defenduntur a dominis, et inopes corporaliter castigantur. Qui vero per imperitiam vel rusticitatē, vel casu, vel iussu Praetoris corruperit, non tenetur. Tenetur et qui non corrupit, sed sustulit, tam qui per se id facit, quam qui alteri mandat. Non tenetur autem is, cui mandatum est, nisi dolo fecerit. Nam et plures, qui corruperint aut mandaverint, tenentur.

qui non defenduntur] Qui poenam per dominum non praestant.

VIII. Et non sufficit, unum eorum poenam iuere, ad liberandos reliquos.^{L. 8. D. cod.}

IX. Si quidem familia corruperit, dominus non habet licentiam dandi, quantum unus liber praestat, et liberandi omnes noxa, ut in actione furti in duplum: nam in furti actione unum factum est: hic autem plura, ut in iniuriarum actione et legis Aquiliae. Si vero curaverint, ut ab alio corrumperetur, succurririt domino, quia unum eorum consilium est, non plurimum factum.^{L. 9. D. cod.}

iniuriarum actione] At in iniuriarum actione et legis Aquiliae, licet plura facta sint, tamen si unus solverit, plures liberantur.

X. Qui iurisdictionem habet, neque sibi, neque uxori sua, neque liberis, neque libertis, neque reliquis, quos secum habet, ius dicit.^{L. 10. D. cod.}

XI. Si plures habeant adversus te actiones, quarum omnium coacervatarum quantitas iudicantis iurisdictionem excedit, nec vero singularum actionum quantitas, recte apud eum ago. Sed et si adversus me de magna quantitate agas, de modica summa recte apud eum contrariam actionem moveo, licet tu maiorem petas. In iudicio communī dividendo et familiæ erciscundæ et finium regundorum tota quantitas spectatur, non quod cuique competit.^{L. 11. D. cod.}

XII. Non potest magistratus municipalis supplicium^{L. 12. D. cod.} de servo sumere, sed modice castigare.

XIII. Qui iudicem dat, magistratus esse debet.^{L. 13. D. cod.}

s) Cap. 6. habet Theod. t) δ Cod. Coisl. Deest apud Fabr. Sed abesse nequit. u) Theod. ἐγειλάμενος. v) Theod. τελευτῆς. w) ἄλλοις, quod habet Fabr. et Theod. deest in Cod. Coisl. Haud recte. x) Theod. in textu προστάγμασιν, ad marginem πράγμασιν. y) Cap. 7. usque ad verba οὐχ ἐπόκειται habet Theod. z) διά in Syn. deest. a) δημοτικῆς Fabr. Sed Cod. Coisl. Syn. et Theod. διηρεοῦς. Quum textus latinus haeat, iudicium, quod populare est, Fabroti lectio servanda est. b) Syn. εἴτε. c) Theod. praefigit οἱ. d) Hoc Fabr. haud bene vertit: qui mandavit, cum potius sit: is, cui mandatum est. e) δόλον ex Cod. Coisl. et Syn. reposui pro δόλον, quod Fabr. habet, haud dubie errore hypothetae. f) Syn. ἐποίησε. g) Haec enim hoc cap. 8. exhibet Cod. Coisl. et Syn. Relique habet solus Fabrotus. h) Cod. Coisl. addit περὶ, quod ap. Fabr. deest. i) Mallem ἀποτέλεσματος. k) Cap. 10. totum habet Theod. l) Fabr. et Theod. θαυμά. Cod. Coisl. αὐτῷ. m) Theod. δικαιοδοτεῖ δύναται. n) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἐπειθαργ. o) Sic Cod. Coisl. Fabr. ἴραγω. Sed cum de mutua petitione in digestis sermo sit, legendum est ἀντεράγω. p) Sic Fabr. Cod. Coisl. παγὰ τῷ αὐτῷ. q) Verba quae sequuntur: πράγματα – φαμίλιας habet solus Fabr. Desunt in Cod. Coisl. r) Cap. 13. totum habet Theod. Dicit esse cap. 14. hui tit. Sciolium, quod ad hoc cap. laudat Cuiacius ad Lib. X. tit. 17. Cod. Opp. T. II. P. II. p. 38. quod speciem ponit de Gaius magnus Brungario, cui princeps Titium successorem dedit, ut ab initio mensis Septembris sexta inductione magistratum inchoaret et dicit, non posse Gaium Sempronium iubere iudicare post mensem Augustum inductionis quintae: si ta-

χων δέ ζοτιν δ τινὰ ἔξονσιαν ἔχων. οὐδίναται δέ ἐπιτρέπειν δικάζειν ἐν ἐπενθη τῷ χρόνῳ, ἐν ὧ μέλλει ὑδάτης εἶναι μετατεθεῖσης τῆς ἀρχῆς^{s)}.

L. 14. ιδ'. Άνναται τις ἁντὸν ὑποβάλλειν τῇ δικαιοδοσίᾳ
D. II. 1. τοῦ ἵου καὶ τοῦ ἡπτονος.

L. 15. ιε'. Οὐ δοκεῖ συναυτεῖν δ κατὰ πλάνην συνιών^{t)}
D. eod. παρὰ^{u)} ἀποσφόρῳ δικαστῇ.

L. 16. ιζ'. Καὶ μέρος καὶ πᾶσαν τὴν δικαιοδοσίαν δ ἄρχων
D. eod. ἐντέλλεται, καὶ τὴν τάξιν αὐτοῦ δὲνταλθεῖς ἐπέχει.

L. 17. ιζ'. Καὶ εἰς δῆλα πράγματα καὶ πρόσωπα· εἰκὸς
D. eod. γὰρ πρὸ τῆς ἀρχῆς καὶ συνηγορήσας^{v)} τῷ ἐνὶ μέρῳ.

L. 18. ιη'. Καν συμφωνήσω συνελθεῖν παρὰ δικαστῇ
D. eod. ἀποσφόρῳ, δύναμαι πρὸ τῆς εἰσόδου μεταμελεῖσθαι^{w)}.

L. 19. ιθ'. Ἐὰν γυνὴ προκαταρξαμένη, ἢ καταδικασθεῖσα
D. eod. γαμηθῆ^{x)} τινὶ ἐτέφω δικαιοτῇ ὑποκειμένῳ, ἢ δικῇ πληροῦται, καὶ τὰ καταδικασθέντα^{y)} ἐκβιβάζεται. καὶ τοῦτο γενικῶς, ἐπὶ πάντων τῶν ὅμοιών κρατεῖ^{z)}.

§. 1. ιζ'. Ὁτε ζητοῦμεν περὶ ποσότητος, ἐφ' ἣ τις δίναται
δικάζειν, τὸ ποσὸν, ὅπερ ὁ ἐνάγων ἀπαιτεῖ, σκοποῦμεν, οὐ τὸ τῇ ἀληθείᾳ χρεωστούμενον.

L. 20. ιζ'. Ἔσω τῆς ἐποχῆς ἀχειμίως τις ἀπειθεῖ^{a)} τῷ
D. eod. ἄρχοντι, καὶ τῷ δικαιοδοτοῦντι ὑπὲρ τῆς ἰδίας δικαιοδοσίας^{b)}.

L. 1. ια'. Ὁ αὐτὸς δικαστὴς κρίνει μεταξὺ πολλῶν καὶ
D. XI. 2. νούντων τὸ περὶ ὅρων, καὶ τὸ διαιροῦν τῇ φαμίλιᾳ
τὸν κλῆρον καὶ τὸ διαιροῦν τὰ κοινὰ δικαστήριον. καὶ πολλῶν συγχληρούμων καὶ κοινωνῶν ὄντων^{c)}, ἐνθα συνελθεῖν εὐχερῶς δύνανται.

L. 2. ιβ'. Ἐὰν τῶν λοιπῶν ἐπιτρόπων ἀπορούντων^{d)}
D. eod. δ εἰς ἐνάγηται, αἴτοι τος αὐτοῦ πάντες πρὸς τὸν αὐτὸν
δικαιοτὴν ἐχονται.

L. 1. pr. ιγ'. Ὄπερ^{e)} δίκαιόν τις^{f)} εἴπῃ κατά τινος, ἢ λε-
D. II. 2. χθῆναι^{g)} παρουσιενάσῃ^{h)}, τῷ αὐτῷ καὶ αὐτὸς ὑπό-
κειται.

§. 1. 2. Οἱ ἀρχὴν ἢ ἔξονσιαν πράττοντον ἔάν τι ποτε καίνου
δικαίους κατά τινος ὄρισην, καὶ αὐτὸς ὅτε δήποτε τοῦ
ἀντιδίκον αὐτοῦ αἴτοι τος, τῷ αὐτῷ δικαίῳ ὑπόκειται.
καὶ δ παρὰ τῷ ὄροντι κατά τινος χορηγάμενος. ὁ ψη-
φισμάμενοςⁱ⁾ ὑπόκειται, οὐ μὴν ὁ μόνον βουληθεῖς καὶ
μὴ ψηφισάμενος. εἰ δὲ καὶ ἀποσφόρος ἦν ὁ ψηφισά-
μενος, οὐχ ὑπόκειται, ὡς τῆς ψήφου μὴ ἐρρωμένης.

L. 2. ιδ'. k). Τὸν δόλον ἐπιζητοῦμεν τοῦ ἄρχοντος. ἐὰν
D. eod. γὰρ ἀπειρίᾳ τοῦ συνέργον ἀλλως ψηφισθῇ, ὁ ἄρχων οὐκ
ἀδικεῖται, ἀλλὰ ὁ σύμπονος.

L. 3. pr. ιε'. l) Ἐὰν ἀδικόν τι κατὰ τοῦ αὐτιδίκον μον^{m)}
D. eod.

men iussus indicare mense Aprili quintae indictionis cooperit, neendum veniente Septembre pronunciaverit, iudicium non solvi; in nostris Basilicis desideratur. s) Verba μετατεθέσης τῆς ἀρχῆς addit Cod. Coisl. Desunt apud Fabrot. et Theod. t) συνιών Fabrot. hoc transtulit, qui consentit. Sed tam scribendum erat συναυτῶν. Συνιών autem a σύνειμι, congre- ditor, convenio. u) παρὰ Fabr. Cod. Coisl. πρὸ. Neque illud παρὰ ἀποσφόρῳ δικαιοῦντι verti potest, ut Fabr. fecit: in incompetente iudicem. Nam παρὰ cum dativo est apud; ergo apud incompetentem iudicem. v) Fabr. συνηγορήσας. Cod. Coisl. συνηγορήσα. Utrumque probari potest. w) Sic Fabr. et Syn. Cod. Coisl. μεταμελεθαῖ. x) Fabr. γαμηθῆ. Cod. Coisl. γαμηθεῖσα. Prius praefero. y) Sic Fabr. Sed Cod. Coisl. τὰ κριθέντα. z) κρατεῖ Fabr. Deest in Cod. Coisl. a) Sic Fabr. Cod. Coisl. verba transponit sic ἀπειθεῖ τις. b) Sic Fabr. Cod. Coisl. ὑπὲρ τὴν οἰκεῖαν δικαιοδοσίαν. c) Fabr. ὄντων. Deest hoc in Cod. Coisl. d) Sic Fabr. Cod. Coisl. εὐπορούντων. Sed εὐ recentius additum, et lectio ἀπορούντων sola probanda est. e) Cap. 23. pr. habet Theod. f) Syn. inserit ἡτοι οἱ. g) Syn. ἐλεγχθῆναι. Lemuel. ad marg. λεγθῆναι. h) Sic Fabr. Sed Cod. Coisl. Syn. et Theod. παρουσιενάσι. i) Inde ab ὁ ψηφισάμενος usque ad finem hoc habet Theod. k) Cad. 24. totum habet Theod. Cuiac. Obs. XXIII. 40. Scholium laudat ad h. I. quod hodie desideratur, hoc: πολλάκις οἱ ἄρχοντες ἡτοι οἱ τῶν δικαστηγίων προκαθήμενοι οὐκ ἴσωσιν ἀρχιβᾶς τοὺς νόμους, προβαλλόμενοι οὐλὴ διὰ τὸ καλῶς εἰδέναι τοὺς νόμους, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀξίαν καὶ τὴν περὶ τὸν βασιλέα ἡ πλεονειαν η συγγένειαν. l) In Syn. cap. 23. th. 3. h. t. m) μον Fabr. et Syn. Deest in Cod. Coisl.

Magistratus autem est, qui potestatem aliquam habet. Non potest autem iubere iudicare eo tempore, quo privatus futurus est magistratu deposito.

XIV. Potest quis se subiicere iurisdictioni aequalis et inferioris.

XV. Non videtur consentire, qui per errorem apud incompetentem iudicem congressus est.

XVI. Magistratus et totam iurisdictionem et partem aliquam mandat, et is, cui mandata est, vicem eius obtinet.

XVII. Et in res certas et personas: fortasse enim ante magistratum alterius partis advocatus fuit.

XVIII. Licit pactus sim, ut apud incompetentem iudicem cum altero convenire, ante ingressum ad eum mutare voluntatem possum.

XIX. Si mulier item iam contestata vel condemnata eidam, qui alii iudici subiectus est, nupserrit, lis peragitur et condemnatio executioni mandatur: et hoc generaliter in omnibus similibus casibus obtinet.

Quum de quantitate quaerimus, intra quam quis iudicare potest, quantum actor petat, spectamus, non quantum revera debeatur.

XX. Extra provinciam impune quis magistratu non paret, et supra iurisdictionem suam ius dicenti.

XXI. Idem iudex inter plures iudicat, qui finium regundorum et familiae crescundae et communi dividendo agunt: et si plures coheredes sint et socii, ubi facile convenire possunt.

XXII. Si, cum reliqui tutores inopes sint, unus conveniatur, postulante eo omnes ad eundem iudicem eunt.

XXIII. Quod quis juris in aliquem dixerit vel dici efficerit, eidem et ipse subiicitur.

Qui magistratum potestatemve habet, si quid aliquando novi iuris in aliquem statuerit, et ipse quandocumque adversario eius postulante, eodem iure tenetur: et qui apud magistratum adversus aliquem usus est. Qui statuerit, tenetur, non etiam qui voluerit et nihil statuerit. Sed et si incompetens erat, qui statuerit, non tenetur, quia sententia rata non est.

XXIV. Dolum magistratus spectamus: nam si assessoris imperitia aliter decretum fuerit, magistratus exinde non laeditur, sed assessor.

XXV. Si iniquum quid adversus adversarium

αιτήσω, τῷ αἰτῷ ὑπόκειμαι, κανὸν μὴ χορηγέμενος^{η)} αἰτῶ. εἰ δὲ μὴ αἰτοῦντός^{ε)} μουν ψηφισθείη^{γ)} τὸ ἄδικον, οὐχὶ ὑπόκειμαι.

⁹⁾ Εάν δὲ ἐντολεὺς μου αἰτήσηται τοῦτό μον ιδικῶς ἐντειλαμένου, η δεκτὸν αὐτὸν ἡγήσομαι ¹⁰⁾, μόνος ὑπόκειμαι. δὲ ἐπίτροπος καὶ ὁ κονδύλιος αἰτήσας ὑπόκειται. καὶ ὁ ἀγωγῆς ιδίας ἐντολεὺς αὐτὸς ὑπόκειται.

Ον^ς) μόνον τοῦ ἀδικηθέντος αὐτὸντος ἐπόκειται
ὅ τῷ παρόντι δόγματι ὑποπεσών, ἀλλὰ καὶ^τ) ἐνάστον
δικαζομένον ποὺς αὐτὸν καὶ^υ) κεχρημένον τῇ παραγωγῇ.

Ἐὰν αὐτήσω μὴ χοήσασθαι παραγωγαὶ κατ' ἔμοι
τὸν ζεώστην μου, οὔτε ἔγώ, οὔτε οἱ ἐγγυητής μου ἐκ
τῆς ἐγγύης ἐναγόμενος ^{γ)} ἔχει παραγωφήν, καὶ συμ-
βιάνῃ ^{ν)} αὐτὸν ἀδικεῖσθαι ἐμοῦ ἀποδούντος ^{κ)}). εἰ δὲ
μόνος ὁ ἐγγυητής ὑπέπεσε τῷ δόγματι ὡς αὐτὸς αἰτήσας,
ἔγώ μὲν κέρδημα τις ἀριθμόνδισαι μοι παραγωφαῖς·
αὐτὸς δὲ οὐ κέρδηται· καὶ καταβαλὼν οὐκ ἔχει κατ'
ἐμοῦ τὴν περὶ γ) ἐντολῆς ^{ζ)} ἀγωγὴν.

³Ἐὰν ἀ) ὑπεξόνσιος τῷ πατρὶ ὑποπέσῃ τῷ παρόντι
νόμῳ, οὐκ ὑπάκειται κινῶν τας ἐκ προσώπου αὐτοῦ
ἄγωνάς.

Ἡ παροῦσα ποιὴ καὶ εἰς οὐληρούνδους διαβαίνει.

‘Υπόκειται τις τῷ νόμῳ καὶ εἰς τὰς ἀγωγάς, ἃς μετὰ τὸ ἀμαρτεῖν ἐκτίθεται, καὶ οὐ μόνον εἰς ὃς εἶχε τότε.

⁴ Ο ἐκ τοῦ παρόντος νόμου βοηθόνμενος οὐκ ἀναλαμβάνει καταβαλλών· ἀλλὰ γὰρ φυσικῶς ^{b)} ἐνέχεται.

οὐτὴσηται] Ἀδικῶν τι.
ὅ δὲ ἐπίτροποι εἰ [Οὐ πέτροπος ὑπόκειται, ὡς αὐθε-
τῶν καὶ τῆς τοῦ ἔλευθέρου κεφαλῆς· ὅ δὲ κοινωνὸς ὡς
συγκατῶν καὶ συμπράτων τῷ ἀφῆλικι· καὶ ὅτι δὲ μὲν νέος

αποκαταστασιν ἔχει, ο δέ κουραστῷ, οὐ.
Ἐάντιος τῷ πατρὶ ἐν ἑπεξούσιος τῷ
πιτοῦ ἀρχῶν γενόμενος ἐν τῇ οἰκείᾳ ἐπιαρχίᾳ παραγγαφὴν οὐ
δέσθαι, ο πατητῷ αὐτῷ παραγγελμάτων δύναται προβάλλειν
επὶ ταῖς προσωπισθένταις πατέρων τοῦ ιδίου ἀγωγαῖς· ἵνας γὰρ
προβαίνονται οἱ ἀντίδικοι, ὅφελειν δέσθαι παραγγαφάς
πατέρων προβάλλομένας τοῦ ἀρχοντος τοῦ δεκομενοῦ.
ἄλλη ἐπει τετέλουσας ἔστι, καὶ τῷ οἰκείῳ προσποίζειν πατέρι,
οὐ προκατασταθῆσται ὁ πατητὸς ἐπὶ τῷ μη προβάλλειν τας
παταγγειάς.

κεῖται. Οὐντε δὲ ἄρχων, οὐντε δὲ δικαζόμενος χρώμενοι τὴν παρόντι νόμῳ κατὰ τοῦ ὑποπεσόντος αὐτῷ ὑπόκειται.

καὶ. Μήρυσις ἡμῖν ἀπεστάλη τῆς σῆς ὑπεροχῆς,
λέγοντα μὴ χρῆναι ἐξ διαιφόρων δικαστηρίων ταξέωτας
ἢ πρὸς ταῦτην ἄγεσθαι τὴν εὐδαίμονα πόλιν δικαστηρίους,
ἢ εἰς ἔτέρους οὐμέπεσθαι· πολλάκις δὲ καὶ θειας
ἡμῶν πορεύεσθαι κελεύοντες τοῦτο βουλομένας. καὶ ἥτη-
σις^{c)}, θείων πραγματικῷ τύπῳ τοῦτο κωλυθῆναι, ὡς τε
μηδένα ταξέωτην μήτε^{d)} ἐξεῖ) ἔτέρους εἰς ἔτέρους ἄγε-
σθαι χώραν, μήτε εἰς ταῦτην Ἐλκεούσθαι τὴν εὐδαίμονα

meum postulavero, eodem teneor, licet eo usurus non sim. Sed si me non postulante iniquum ius dictum sit, non teneor.

Si procurator meus postulaverit, et ego hoc ei §. I.
specialiter mandavi vel ratum id habui, solus teneor.
Si vero tutor et curator postulaverit, tenetur. Et
in rem suam procurator ipse tenetur.

Non solum eo postulante, qui laesus est, tenetur, §. 2.
qui in hoc edictum incidit, sed etiam quolibet ad-
versus eum litigante, qui exceptione utitur.

Si postulavero, ne exceptione adversus me debitor meus utatur, neque ego, neque fideiussor meus ex fideiussione conventus exceptionem habemus, etiamsi iniuriam eum pati contingat, si solvendo non sim. Si vero solus fideiussor inciderit in edictum, quod ipse postulaverit, ego quidem exceptionibus mihi competentibus utor: ipse autem non utitur: et si solverit, non habet adversus me mandati actionem. §. 3.

Si qui in patris potestate est, in hoc edictum §. 4. inciderit, pater non tenetur, qui ex persona eius actiones intendit.

Haec poena et ad heredes transit. **§. 5.**

Edicto tenetur quis et in illis actionibus, quas, §. 6.
postquam deliquit, acquisivit, et non in his, quas
tunc habuit.

**Qui praesente edicto adiuvatur, si solverit, non §. 7.
repetit: nam naturaliter tenetur.**

postulaverit] Aliquid iniquum.

si vero tutor] Tutor tenetur, quod ipse potestatem habeat in caput liberum: curator vero, quod adolescenti consentiat et una cum eo faciat: et quia adolescens quidem restitutionem habet, curator non item.

si qui in patris potestate est] Si filius familias magistratus factus in sua provincia exceptionem non admittit, pater eius exceptionem opponere potest in actionibus per filium ei acquisitis: fortasse enim adversarii obiciunt, exceptiones a patre oppositas admittendas esse, si magistratus admirteret. Sed quia filius familias est et patri suo acquirit, praeiudicium patri non fiet in eo, ut exceptiones opponere non possit.

XXVI. Neque magistratus, neque litigator, qui *L. 4.* praesenti edicto utuntur adversus eum, qui in illud *D. II. 2.* incidit, eodem tenentur.

XXVII. Indicavit nobis Excellentia tua, cohortales ex diversis iudiciis aut in hanc felicem urbem trahi, aut in aliam mitti litigaturos non debere; saepe autem et sacras nostras proferri iussiones, quae id velint. Et petiisti, ut sacra pragmatiea forma hoc prohibeatur, ne quis cohortalium vel ex una in alteram provinciam ducatur, vel in hanc felicem urbem trahatur: si vero sacrae de hac re fiant syllabae, ut Nov. 151.
prooem.

n) Pro χορούμενος, quod habet Fabr. in Cod. Coisl. et Syn. legitur χοίσωμαι. o) Syn. ἀπαυτοῦντος. p) Sic Fabr. Cod. Coisl. et Syn. ψηφιοθῆ. q) Sic Fabr. Cod. Coisl. αἰτήσῃ. r) Et Fabr. et Cod. Coisl. habent ἡγήσουμαι. Legendum vero videtur ἡγησαμένου. s) In Syn. cap. 23. th. 5. h. t. t) zat in Syn. deest. u) nai Cod. Coisl. et Syn. merito addit. Deest apud Fabr. Verba ultima καὶ κεχρημένους τῇ παραγράφῃ Scholii loco habenda esse putat Leuncarius Notat. II. 8. in Thes. Ottom. T. III. p. 1505. v) ἔναγομενος recte Cod. Coisl. Sed Fabr. ἔναγομενος. w) Sic Fabr. Cod. Coisl. καὶ εἰ οὐραβη̄. x) Sic Fabr. Cod. Coisl. εὐποροῦντος. Sed antea scriptum fuit ἀπογούντος, quod virgula serius addita mutatum est in εὐποροῦντος. Ἀπογούντος vera lectio est. y) Cod. Coisl. addit τῆς. Deest apud Fabr. z) Cod. Coisl. addit μον, quod deest apud Fabr. a) Fabr. ut in textu. Cod. Coisl. haec habet: ἐάν ὑπεξούσιος μον ἀρχων ὑποτον τῷ παρόντι νόμῳ, οὐκ ὑπόκειμαι κινῶν z. i. λ. quae textui latino magis respondent. Attamen nihil causae est, cur Fabrotianam lectionem rei- cias et Coislianam substitutas, modo in verbis οὐκ ὑπόκειται κινῶν subintelligas ὁ πατέρος ex precedentibus. b) Pro ἀλλὰ γέγ φωνῶς, quod Fabr. habet, in Cod. Coisl. legitur φωνῶς γέγ omisso ἀλλά. c) Fabr. ἡγησ. Male. Cod. Coisl. pro ἡγησ habet ἡ τις. Sed ἡγησ unice vera lectio est. d) μήτε Fabr. Deest in Cod. Coisl. e) Fabr. ξ. Cod. Coisl. ἥξ.

πόλιν· εἰ δὲ θεῖαι γένωνται συλλαβαι περὶ τούτου, ταίτις ἐμφανεῖς γενέσθαι τῷ δικαστηρίῳ τῆς σῆς ὑπεροχῆς, καὶ ψῆφονς ἀκολούθως^{f)} λαμβάνειν.

cap. 1. Ἡμεῖς τοίνυν πᾶσαν μὲν ἀγορὴν καὶ παρούσασιν ἀποστρεφομεθα. εἰ δὲ ἀνάγκη γένοιτο τοιοῦτό τι πραχθῆναι, οὐδὲν τῶν ἡμετέρων ἀρχόντων πλὴν ἢ τῷ Θρόνῳ τῷ οὐρανῷ ὁμηροῦμεν ταξεῖτην εἰς ταῦτην ὄγκιμον ποιεῖν τὴν εἰδαίμονα πόλιν· πλὴν εἰ μὴ θέα κέλενοις ἐπιτρέποντα τοῦτο ὄχτας γένοιτο, ἢν προσήκει καὶ τὴν σὴν μαρτώνιν ὑπεροχὴν, καὶ μὴ παρὰ τὴν σὴν ψῆφον ὄγκιμον γίνεσθαι αὐτὸν, διὰ τὸ λυσιτελές τῷ δημοσιῷ· μὴ ποτε ἐτεῖθεν οἱ τὰ δημόσια πράττοντες ἀφελόμενοι ταύτην λάβοιεν ἀφορμὴν τῆς κατὰ τῶν δημοσίων ἐπηρείας.

L. 1. καὶ^{g)}. Οὐ δύναται δικαστηρίου ἐν ᾧ μὴ ἔχει κατὰ ταῦταν καὶ τὴν τοῦ ἄρχοντος ἔξονταν, διδόναι δικαστηρίου μεταξὺ ιδιωτῶν. διὰ τὸ λυσιτελές τῷ δημοσιῷ· μὴ ποτε αὐτὸν δούλεις δικαιούσις, ἄκυρος ἢ ἀπόφασις.

L. 3. καὶ^{h)}. Ἐπικένθωσανⁱ⁾ τοῖς διδούμενοις χαμαιδικασταῖς οἱ ἄρχοντες, ὡστε τέμενιν τὰς παραδοθέσις αὐτοῖς ὑποθέσεις^{j)}, καὶ μὴ νομίζετωσαν οἱ χαμαιδικασταῖς, ὡς δύναται τὰς παραπεμφθέσις αὐτοῖς δίκαιας ἀναφέρειν πάλιν ἐπὶ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐπαρχίας, ἀλλ’ αὐτοὶ κρινέτωσαν αὐτάς· τοῦ νομίζοντος ἐν τῇς κρίσεως αὐτῶν ἀδικεῖσθαι διναμένον μετὰ παραγονίας ἐκκαλεῖσθαι.

L. 4. λα. Ἐὰν δὲ δοθεῖς χαμαιδικαστὴς μετὰ τὸ γενέσθαι παρὸ αὐτῷ τὴν τῆς δίκης προσάταξιν εἰς ἄλλην δίκην κατὰ τὸ ἀναγκαῖον ἐλκυσθείη, ἢ διὰ δημοσίων χρεών^{k)} εἰς ἔτέραν ἐπαρχίαν ἐκδημήσῃ, ἢ τελεντήσῃ, ὡς μὴ δύνασθαι διὰ τοῦτο περιαθῆναι τὴν παραδοθέσιν αὐτῷ δίκην, ἄλλος εἰς τόπον αὐτοῦ διδόσθω χαμαιδικαστὴς, ὅφελων πληρῶσαι τὴν ἴπόθεσιν, ἵνα μὴ τούτων συμβιασθῶν ἐμποδίζηται ἢ παραπεμφθεῖσα αὐτῷ ἀρρώστιος.

εἰς ἐτέραν ἐπαρχίαν] Ζήτει τούτου τοῦ βιβ. πτ. ε.
κεφ. η.

L. un. λα'. Μηδεὶς ἄλλως τινὶ^{l)} παραπεμπέτω δίκην,
C. III. 4. ης ἢ δικαιοδοσία οὐδὲ διαφέρει αὐτῷ· εἰ γὰρ τοιαύτην τις παραπέμψῃ^{m)} δίκην, οὔτε ἐκεῖνος, ὃ παρεπέμψαθη, ἀνάγκην ἔχει πειθαρχεῖν τῇ παραπομπῇ, οὔτε μὴν πειθεῖς αὐτῇⁿ⁾ παρανόμως^{o)} δοθεῖς ἔσται δικαιούσις, ἄλλο πάντα ἄκυρα ἔσται τὰ ἐπὶ τῇ παραπομπῇ πρατθέμενα, ὡσπερ εἰ αὐτὸς ὁ παραπέμψις ἐδίκαιος δίκην, ης ἢ δικαιοδοσία μὴ διέφερεν αὐτῷ· ὡς ἐντεῦθεν μηδὲ^{p)} ἀνάγκην ἔχειν τὸν ἥττωμενον ἐκκλήτῳ χρᾶσθαι κατὰ τῆς ἀνισχύου ταύτης ἀπόφασις.

Εἰ δέ τινες Ἰδιῶταις παρὰ βασιλέως δοθέντες δικασταὶ^{r)} ἄλλοις τὴν δίκην παραπέμπωσι^{q)}, τότε μὴ ζητούμενης τῆς τοῦ πούλιματος ἢ τῶν δικαιοζόμενων προσώπων ποιήτητος, ἀπεριέργως μὲν^{s)} ἰσχύει ἢ ἐκφρομένη παρὸ ἐκείνων ἀπόφασις. τῆς δὲ ἀντιθετοῦ^{t)} τῇ ἀπόφασει^{u)} ἐκκλήτου ὁ παραπέμψις ἀκρούσεται^{v)}.

L. un. λα'. ν) Μηδεὶς ἑαυτῷ δικαιέτω, ἢ δικαιοδοτεῖτω.
C. III. 5. τοῦτο γὰρ ὄδικόν ἔστιν^{w)}.

insinuantur iudicio Celsitudinis tuae et sententias consentaneas accipient.

Nos igitur omnem quidem deductionem et exhibitionem aversamur. Si vero necesse sit, ut huiusmodi quid agatur, nulli magistratum nostrorum praeterquam sedi tuae concedimus, cohortalem ad hanc felicissimam urbem deducere: nisi sacra iussio id nominatim praecipiens emissam fuerit, quam et Excellentiam tuam cognoscere, neque citra sententiam tuam illum evocari oportet, propter utilitatem publicam: ne qui negotia publica tractant, avocati exinde hanc reipublicae laedendae occasionem arripiant.

XXVIII. Non potest procurator Caesaris, nisi eodem tempore et praesidis potestatem habeat, iudicem inter homines privatos dare. Unde licet iudex ab eo datus sententiam dixerit, sententia irrita est.

XXIX. Praesides urgeant pedaneos iudices datos, ut delegatas sibi causas decidant. Et ne putent pedanei iudices, se causas sibi commissas denuo ad praesidem provinciae remittere posse, sed ipsi de iis iudicent: quum ille, qui se ex eorum sententia laedi crediderit, libere appellare possit.

XXX. Si pedaneus iudex datus post factam coram eo litis contestationem ad aliam litem necessario trahatur, vel propter publicam utilitatem in aliam provinciam profectus sit, vel mortuus sit, ut propterea causa ei delegata finiri non possit, alius in locum eius detur pedaneus iudex, qui causam absolvat, ne, cum haec accident, audientia ipsi delegata impediatur.

in aliam provinciam] Quaere huius lib. tit. 5.
cap. 18.

XXXI. Nemo alii eidam causam deleget, cuius iurisdictio ad eum non pertinet: si quis enim eiusmodi causam delegaverit, neque ille, cui delegata est, delegationi parere necesse habet, neque qui contra leges datus ei paruit, iudex erit, sed omnia, quae vi delegationis geruntur, irrita erunt, perinde ac si ipse, qui delegaverat, de causa iudicasset, cuius iurisdictio ad eum non pertinebat: ut neque appellatione uti victus contra tales invalidam sententiam necesse habeat.

Si qui vero specialiter a Principe iudices dati aliis causam delegaverint, tunc nec causae, nec personarum litigantium inspecta qualitate, simpliciter quidem sententia ab illis prolatā valet: de interposita autem contra sententiam appellatione iudex, qui delegavit, cognoscet.

XXXII. Nemo sibi iudex sit, vel ius sibi dicat: hoc enim iniquum est.

f) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἀκολούθους. Utrumque ferri potest. g) Cap. 29. totum habet Theod. h) Sic Fabr. et Theod. Cod. Coisl. δίκαιος. i) Cod. Coisl. addit hic ἢ post χρεῖαν, quod ἢ apud Fabr. deest. Merito omitti potest auctoritate textus latini. k) ἄλλως τινί, quae habet Fabr. desunt in Cod. Coisl. l) Sic Fabr. Cod. Coisl. παραπέμψει. m) Illud δ, quod Fabr. ante παρανόμως habet, in Cod. Coisl. ante δοθεῖς positum est. n) Sic Fabr. Cod. Coisl. παρανόμως. Sed adverbium praefero. o) Sic recte Cod. Coisl. Fabr. μὴ δὲ ἀνάγκην. Quod probari nequit. p) Sic Fabr. Cod. Coisl. δικαιούσις q) παραπέμψωσι. Cod. Coisl. Sed Fabr. male παραπέμψασι. Fortasse vitium typothetae pro παραπέμψωσι. r) μέρι add. Cod. Coisl. Deest apud Fabr. Videtur retinendum, cum respondeat sequens δέ. s) ἀντιθετοῦ Fabr. Cod. Coisl. recte, ut in textu. t) Cod. Coisl. addit αὐτῷ, quod apud Fabr. deest. u) Pro δ παραπέμψις ἀκρούσεται, quod habet Fabr. in Cod. Coisl. haec leguntur: ἀρχοατῆς ἔσται ὁ θεῖος δικαιούσις ὁ τὴν δίκην παραπέμψις. v) Cap. 32. totum habet Theod. et Syn. w) Syn. ἔστι.

μηδεὶς ἔαυτῷ δικαιέστω] Τὸ αὐτό φησι βιβ. β.
πτ. α. διγ. i.

λγ'. Πέτρος τις οὗτος καλούμενος ἔχων γαμετὴν ἑγνύμονα, τελευτῶν γράφει τινὰ κληρονόμουν, μηδὲ μίαν μηῆμην τῆς γαστρὸς ποιησάμενος. μετὰ τοῦτο^{x)} τίτεται ἡ κνοφορυμένη καὶ ὄγηννοι τὴν διαθήκην. οἱ δὲ αἰτηθέντες αὐτῇ ἐπίτροποι ἥβαιούλοντο κατεῖν τὴν περὶ κληρονομίας ἀγωγὴν κατὰ τῶν κατεχόντων^{y)} τὰ πράγματα. ὁ δὲ γραφεὶς κληρονόμος ἔρχεται, μη γενέσθαι ὅγηννομένην τὴν διαθήκην· ἀπὸ δούλης γὰρ ἔλεγε τεχθῆναι τὴν μετὰ τὴν ποίησιν τῆς διαθήκης τεχθεῖσαν, καὶ ἐπέφερεν αὐτῇ ζήτησιν περὶ τύχης. ἔγρατεο οὖν, εἰ δρεῖται κριθῆναι τὸ περὶ τῆς τύχης, καὶ ἀντιγράφει ὁ βασιλεὺς· ὅτι κινομένης τῆς τὴν κληρονομίαν ἀπαιτούσης ἀγωγῆς, προσήκει τὸν δικαστὴν πᾶσαν οἰκιδήποτε ἔχωθεν ἀνακύπτονταν ζήτησιν καὶ διαφέρονταν^{z)} τῇ τοιαύτῃ ἀγωγῇ διαλένειν.

Οὐ λέγω, ὅτι εἰ νῦν ἄρχων ἐπιοργίας δικάζει ὁ δυνάμενος καὶ περὶ τύχης κόπινειν, ἀλλ᾽ εἰ καὶ τοιοῦτος ἦν ὁ δικαστής, ὃς εἰ καὶ πρωτοτύπως ἐκινεῖτο ἢ περὶ τῆς τύχης ζήτησιν, οὐκ ἡδύνατο ταῦτα^{a)} δικάζειν· ἀλλ᾽ οὖν προσίκει ὡς κεφάλαιον τῆς ἀγωγῆς τῆς ἀπαιτούσης τὴν κληρονομίαν, καὶ^{b)} περὶ αὐτοῦ διαιλαβεῖν· ἡ γὰρ ἀπόρασις οὐ μέλει περὶ τῆς τύχης ἐφέρεσθαι, ἀλλὰ περὶ τῆς κληρονομίας.

λδ'. Άνοι τινὲς ἀδελφοὶ κληρονομίσαντες τὸν πατέρα, ἔτι ἐπίκοινον ἔχοντες τὴν διακατοχήν, ἐτελεύτησαν ἐπὶ παιοῖν^{c)} ἐνī, ὁ δὲ ἐπὶ πολλοῖς. ἀντιγράφει οὖν^{d)} ἡ διάταξις τῷ παιδὶ τοῦ ἐνὸς βονιλομένῳ λαρεῖν τὸ ἀνήκον αὐτῷ μέρος τῆς κληρονομίας, καὶ φησιν· ὅτι εἰ μὲν ζήτησιν σοι μὴ κινοῦσι περὶ καταστάσεως τοῦ γένους οἱ σοὶ ἀνεψιοι, κίνησον τὴν ἀγωγὴν τὴν διαιροῦνταν τὸν^{e)} κλῆρον τῇ φαμιλίᾳ. εἰ δὲ διώλις τοιαύτην ἐπάγοντοι σοι ζήτησιν, καὶ ἡ πούτερον ἐκεῖνο τημηθῆναι τὸ δικαστήμα^{f)} διὰ φροντίδος τοῦ ἄρχοντος, καὶ τότε περὶ τῆς^{g)} κληρονομίας δικάσσωσθαι.

δύο τινὲς ἀδελφοί] Η διάταξις αὐτῆς οὐκ ἔστιν ἐντιμία τῇ πρὸ αὐτῆς· οὐδὲ γὰρ περὶ ἀπαιτήσεως κληρονομίας ἔστιν, ἀλλὰ περὶ διαιρέσεως φαμιλίας, ὡς ἐκείνων συνομολογούντων.

ζήτησίν σοι αὐτὴν κινοῦσι] Εἰναις ὅλως ἔστιν ἐλεύθερος συγκληρονόμος, οὐ δεῖ ζητηθῆναι τὴν τύχην.

λε'.^{h)} "Οτε πρωτοτύπως χορηματικῆς ζήτησεως κινομένης, ἐγκληματικὴ ζήτησις παρεμπέσῃ, ἢ πούτερον τοῦ ἐγκληματικοῦ κινηθέντος, χορηματικὴ τις ἀναψυχήⁱ⁾ ζήτησις, δύναται ὁ δικάζων κατὰ τὸν αὐτὸν^{k)} καιόν δικατέρων ζήτησιν διὰ τῆς οἰκείας ἀποφάσεως τέμνειν.

χρηματικῆς ζήτησεως] Ἐπὶ τούτου τοῦ θέματος δύναται τὰ διοικητήρια· οὐτὶ τυχόν κινομένης τῆς ἀγωγῆς τῆς ἀπαιτούσης τὸ πρᾶγμα βίας πρεπήη λόγος, οὐτὶ καὶ βίαν θεῖται τὸ πρᾶγμα πιστὸς ἔμου, καὶ ἐδει τὸ τῆς βίας ἔξτασις ζήτησι· ἡ τὸ ἐγκατίλιν κινηστὸν τινος τὸ τῆς βίας ἐγκλήμα, ὡς ἀφαιρεθέντος πράγματος διαιρέσοντος αὐτῷ, ἀγτεῖται τις, οὐτὶ οὐδὲ τῆς δεσποτείας αὐτῷ τὸ πρᾶγμα ἦν, οὐδὲ ἐνέμετο, καὶ ἐπεινὸν τὸν καιόν, καὶ ἀπήτειτο δεῖξαι, οὐτὶ δεσποτης ἦν τοῦ πρᾶγματος, καὶ οὐ πιστὸς αὐτῷ ἡ νομή καὶ ἐπεινὸν τὸν καιόν, ἵναμι τὴν βίαν ἡμιαρχησάντα λέγει. δύναται οὐκ ὁ τοῦ εἵνεκεν δικαστὴς τεμνεῖν, εἰναις ἦν εἰσανὸς ἐγκληματῶν ἀκροσθαι.

nemo sibi iudex sit] Idem ait lib. 2. tit. 1. dig. 10.

XXXIII. Quidam nomine Petrus, uxorem prægnantem habens, moribundus quendam heredem scribit, ventris nulla mentione facta. Postea postuma nascitur et rumpit testamentum. Tutores autem ei petiti nolebant hereditatis petitionem adversus rerum possessores instituere. Heres autem scriptus dicebat, testamentum ruptum non esse: dicebat enim, ex ancilla natam esse, quae post testamentum conditum nata esset, et ei quaestionem status movebat. Quarebatur igitur, num status quaestio disceptari deberet, et rescribit Imperator, instituta hereditatis petitione ad officium iudicis pertinere, ut omnem qualemque extrinsecus emergentem quaestionem ad eiusmodi actionem pertinentem decidat.

Non dico, si praeses provinciae nunc iudicet, qui etiam de statu cognoscere potest, sed et si talis iudex sit, qui, si principaliter quaestio status moveretur, iudicare de ea non posset. Necesse igitur est, ut de statu quoque disceptet tanquam de capitulo quodam hereditatis petitionis: sententia enim de statu ferenda non est, sed de hereditate.

XXXIV. Duo fratres, qui patri heredes extiterunt, communem adhuc hereditatem habentes decesserant, filii relictis, alter uno, alter pluribus. Rescribit igitur constitutio filio partem hereditatis sibi competentem capere volenti et ait: Si quaestionem quidem status fratres tui patrueles tibi non movent, experire actione familiae erciscundae. Si vero omnino talem tibi quaestionem movent, hanc item prius dedici oportet cura præsidis, et tunc de hereditate litigare.

Duo fratres] Haec constitutio non adversatur ei, quae eam antecedit: non enim de hereditatis petitione agit, sed de familiae erciscundae iudicio, cum inter se consentiant.

quaestionem tibi non movent] Sane si coheres liberae conditionis est, de statu quaeri non oportet.

XXXV. Cum pecuniaria disceptatione principaliter mota quaestio criminalis incidit, vel criminali quaestione prius mota pecuniaria quaedam quaestio emergit, potest iudex eodem tempore utramque quaestionem sua sententia dirimere.

pecuniaria disceptatione] In hoc themate duo evenire possunt: forte enim mota rei vindicatione vis mentio facta est, quia per vim rem mihi abstulit, deque vi quaeri oportebat: aut e contrario, cum quidam vis crimen moveret, quod res ad se pertinens ablata esset, obiiciebat aliquis, rem dominii eius non esse, neque eo tempore eum possedisse, et postulabatur ab eo, ut probaret, se rei dominum fuisse et rei possessiōnem apud se fuisse eo tempore, quo vim commissam esse dicit. Potest igitur de una re iudex utramque dirimere, si super criminibus cognoscere possit.

x) Sic Fabr. Cod. Coisl. μετὰ ταῦτα. y) Fabr. κατεχόντων. Cod. Coisl. ἔχόντων. z) Cod. Coisl. addit αὐτῇ, quod apud Fabr. deest. α) Fabr. ταῦτη. Cod. Coisl. ταῦτη. b) Cod. Coisl. addit hic ταῦ, quod deest apud Fabr. c) ἐπ' Fabr. Deest in Cod. Coisl. d) οὖν Fabr. Deest in Cod. Coisl. e) Fabr. τίν. Cod. Coisl. variam lectionem non habet. Sed legendum τόν. f) δικαστήματος Cod. Coisl. Sed Fabr. δίκαιον. Praeferenda lectio δικαστήματος est. g) τῆς Cod. Coisl. addit. Deest apud Fabr. h) Cap. 35. totum habet Theod. i) Sic Fabr. et Theod. Cod. Coisl. ἀναφέντι. k) αὐτὸν iure addit Cod. Coisl. Deest apud Fabr.

Νόσι δέ ταύτην τὴν διάταξιν, ὅταν δύο τινὲς ἀλλήλοις ἐπι-
φέρουσι δίκαιος, οὐ μὲν χρηματική, ὁ δὲ ἐγκληματική· εἰναὶ γὰρ
οὐ αὐτὸς ἔχεται εἶχεν, ἔξονταί εἰσιν ὁ βούλεται πρότερον κα-
τηνούσι, οὐδὲ οἰκέτου φονευθέντος, Λαοῦντιον, ἵγουν τὴν περὶ¹⁾
ζῆμιάς, καὶ Κορνεῖλον, ἣτοι τὴν περὶ τιμωρίας, ὡς φησι διά-
ταξις γ.

Δύναται παρ²⁾ αὐτῷ τῷ δικαιοστῇ τὸ δύο κατηθῆναι. νόσι δέ
τὴν διάταξιν ταύτην, οὐτὶ πρωτοτύπως χρηματικῆς ξηράνθεως
κατηνούσεντος οὐ προτιμάται η̄ ἀναφεύσας ἐγκληματικῆς θητηρίους
κατὰ τὴν γ'. διάταξιν. ἐν δὲ θ'. βιβλ. τοῦ κοδίκους τι. κβ. διατ.
κατ', φροντί, οὐτὶ ἐν δικαιόμενος ἴμφιβάλλῃ περὶ τῆς πίστεως
τοῦ κατ' αὐτοῦ προκομισθέντος δικαιούματος, λέγων εἴναι τούτῳ
τοῦ πλαστὸν παραγγαρικῶς, ἐπιλογήγ εἶχεν η̄ χρηματικῶς η̄
ἐγκληματικῶς πινεῖν.

L. 4. λεγ.³⁾ Ἐπειδὴ τῆς πολιτικῆς ζητήσεως παραλειφθεί-
σης πολλάκις συμβαίνει περὶ τοῦ ἐγκλημάτους κρίνεσθαι
ὅπερ ὡςανεὶ μεῖζον ἀξίας τοῦ ἔλαττονος προτιμάται.
ἔξοντος η̄ ἐγκληματικῆς ζητησίου οἰωδήποτε τρόπῳ ἀργή-
σει, τοντέστι περιωθῆ, καὶ τὴν πολιτικὴν δίκην ὡς
ἐκ προσομίου εἰς δικαιοτήτουν καταφερομένην δικαιέ-
σθαι¹⁾, τοντέστι τέμενος, ἵνα ὁ δόρος τοῦ ἐγκλημα-
τικοῦ πρόδηματος ἐξ ἐκείνης τῆς ήμέρας, ἐξ οὐδὲ
τῆς²⁾ τῶν μερῶν η̄ ἀπόφασις ἐξηνέκθη, προσομίου
τῆς πολιτικῆς παράσχῃ ζητήσει.

L. 1. λεγ.³⁾ Ἐν τις αἰτήσῃ βασιλέα, ὥστε ἑλκυσθῆναι
C. III. 14. ἐν τῷ κομιτάτῳ⁴⁾ ἄνηβον, η̄ γυναικαὶ κήρουν, η̄ τινα
πάθει κατεχόμενον⁵⁾, η̄ ἄλλως ἡρωτηριασμένον τὸ
σῶμα, ἐφ' ὃ τούτους παρὰ τῷ βασιλεῖ τὴν δίκην ελ-
πεῖν· ἐπειδὴ τῶν ἀτοπιώτατων ἐστι, τὰ τοιαῦτα πρόσ-
ωπα σκύλεσθαι⁶⁾ ταῖς ὁδοῖς, ἀκνος ἐστω η̄ τοῦ βα-
σιλέως κέλευσις· καὶ μηδεὶς τῶν ἀρχόντων συγχωρεῖται,
ταῦτα τὰ ποδόσπατα ἐξείραι τὴν ἐπαρχίαν· ἀλλ' ἐν ἐκείνῃ
λεγέσθω η̄ ὑπόθεσις, ἐν ἦν καὶ διατίθεται καὶ οἱ μάρ-
τυρες οἱ ἐν τῇ δίκῃ συμβαλλόμενοι διάγονοι, καὶ τὰ
δικαιούματα. εἰ μέντοι γέ εἰ τοῦ ὀντάπαλιν αὐτοὶ οὗτοι,
οἷον ἄνηβος η̄ κήρου, η̄ τις τοιοῦτος ζητησεν, ὥστε παρὰ
βασιλεῖ τὴν δίκην εἰπεῖν, ἐστω τὸ κελευσθὲν λαχούρον,
καὶ ἀναγκαζέσθωσαν οἱ διάδικοι παρὰ βασιλεῖ τὴν δί-
κην εἰπεῖν· καὶ μάλιστα εἰ διγναστεῖν τινὸς τῶν ἐπαρ-
χεωτῶν εὐλαβούμενα τὰ τοιαῦτα πρόσωπα τὴν τοιαύτην
αἵησιν ἐποιήσαντο.

ἐν τῷ κομιτάτῳ⁴⁾ Ο τόπος, ἐνθα δὲ βασιλεὺς διάγει.

L. 2. λεγ.³⁾ Ο ἐνύγων ἀκολουθείτω⁷⁾ τῷ φόρῳ τοῦ
C. III. 13. ἐναγομένου· φόρος δέ ἐστιν, ἐνθα νῦν ἔχει τὸ δομικί-
λιον η̄ κατοίκησιν⁸⁾, η̄ ὅπον εἶχεν ἐν καιρῷ τοῦ συναλ-
λάγματος. οὐ μὴν δὲ οὐδὲ ἐναγομένος ἀκολουθείτω τῷ
τοῦ ἐνάγοντος⁹⁾.

L. 3. λεγ.³⁾ Η τῶν ἰδιωτῶν συναίνεσις δικαιοστὴν οὐ ποιεῖ
C. eod. τοῦτον, ὥστις οὐδεὶς προέστηκε δικαιοτήτου· οὐδὲ
ἀπεριόδιος, καταδίκης ἔχοντος ισχύν. ποῖος
ἀπρόσφορος δικαιοτής γίνεται ἀρμόδιος ἐκ τῆς τῶν με-
ρῶν συναίνεσσος¹⁰⁾.

L. 4. μέρη¹¹⁾ Ο προκαταρξάμενος παρὰ ἀρχοντι δίκην¹²⁾,
C. eod. μηκέτι ἔχεται ἔξονταν παρατείσθαι τὸν δικαιοστὴν ὡς
· ἀπρόσφορον· ἀλλὰ μετὰ καταδίκην, εἰ βούλεται, ἐκκλη-
τον¹³⁾ ἐπιδιδότω.

1) Fabr. διαίτεσθαι. Cod. Coisl. διαζώννυσθαι. 2) Fabr. μεταξύ. Cod. Coisl., μετά. Sed μεταξύ praeferendum.
3) Fabr. κομιτάτῳ. Cod. Coisl. κομητάτῳ. 4) Sic Fabr. Cod. Coisl. τινας πάθει κατεχομένου. 5) Sic recte Fabr.
Cod. Coisl. ονύλεσθαι. 6) Cap. 38. usque ad verba έν καιρῷ τοῦ συναλλάγματος habet Theod. et Syn. 7) Syn. ἀκολουθεῖ.
8) Sic Fabr. Cod. Coisl. Syn. et Theod. τὴν κατοίκησιν, omisssis verbis τὸ δομικίον η̄. 9) Verba ultima οὐ μήν — τοῦ
ἐνάγοντος Fabr. habet, sed desunt in Cod. Coisl. 10) Verba ποῖος — συναίνεσσος solus habet Fabr. Desunt in Cod. Coisl.
Ceterum pro ποῖος malem legere ποῖος. Ποῖος enim est qualis, quod hoc loco non quadrat. Ποῖος autem est nostrum
von einer gewissen Eigenschaft, Beschaffenheit. Ποῖος ἀπρόσφορος δικαιοτής ergo est index quodammodo incompetens.
11) Cap. 40. totum habet Theod. 12) Fabr. δίκην. Cod. Coisl. δίκης. Theod. ut Fabr. 13) Cod. Coisl. et Theod. recte
ἐκκλητον. Fabr. ἐγκλητον.

Ita autem hanc constitutionem intellige, si duo in-
vicem sibi lites inferunt, alter pecuniariam, alter crimi-
nalem: nam si idem utramque litem habeat, facultatem
habet, eam, quam velit, prius instituendi, ut puta servo
occiso legis Aquiliae sive de damno actionem, vel legis
Corneliae sive de poena, ut ait constitutio. 3.

Apud eundem iudicem duo moveri possunt. Constitu-
tionem autem hanc sic accipe, ut pecuniaria discepta-
tione principaliter mota non preeferatur emergens quaes-
tio criminalis secundum const. 3. In libro autem 9.
Cod. tit. 22. const. 23. dicit, litigatorem, si dubitet de
fide instrumenti adversus ipsum prolati, exceptione dic-
tens, hoc falsum esse, optionem habere, utrum civiliter
an criminaliter agat.

XXXVI. Quoniam civili disceptatione omissa saepè
contingit, ut de crimine iudicetur; quod utpote
maiis merito minori preefertur: ex quo criminalis
quaestio quocunque modo cessaverit, id est, finita
fuerit, oportet civilem causam velut ex integro in iu-
dicium deductam disceptari, id est, decidi: ut finis
criminalis negotii ex eo die, quo inter partes lata
fuerit sententia, initium civili quaestioni tribuat.

XXXVII. Si quis a principe petierit, ut ad co-
mitatum evocetur pupillus aut vidua mulier, aut vitio
quodam affectus, aut aliter corpore mutilus, ut coram
principe causam agant: quoniam maxime absurdum
est, tales personas itineribus vexari, irrita sit princi-
pis iussio: et nullus magistratum permittat, ut hae
personae e provincia excent: sed in illa provincia
causa disceptetur, in qua et adversarius et testes in
lite utiles degunt, et instrumenta sunt. Si tamen per
contrarium hae ipsae personae, veluti pupillus aut
vidua aut quis eiusmodi postulaverit, ut apud princi-
pem causa agatur, iussio valida sit, et adversarii
cogantur apud principem litigare: et maxime, si tales
personae potentiam alicuius provincialium timentes
eiusmodi preces obtulerint.

ad comitatum] Locus, in quo princeps degit.

XXXVIII. Actor rei forum sequatur. Forum au-
tem est, ubi nunc domicilium sive habitationem habet,
vel tempore contractus habuit. Non autem reus actoris
forum sequatur.

XXXIX. Privatorum consensus iudicem non facit
eum, qui nulli preeest iudicio: nec quae is statuerit,
rei iudicatae habent auctoritatem. Iudex autem in-
competens consensu partium fit competens.

XL. Qui litem apud magistratum contestatus est,
non amplius facultatem habeat iudicem velut incom-
petentem recusandi: sed post condemnationem, si velit,
appellationem interponat.

μα'. γ) Καὶ ἐν τοῖς ἐγκλήμασι τῷ φόρῳ τοῦ ἑναγομένου ὁ κατήγορος ἀκολούθειτο. ἐὰν δέ τις ἐν ^{τ)} ἐγκληματικῇ ἡ χορηματικῇ ὑποθέσει δίχαιος θελας ἀντιγραφῆς εἰς ἀνεπιτίθεμον ^{a)} δικαιοτήτων ἐλκύσῃ τὸν διάδικτον αὐτοῦ, ἢ ἐκβιβασμὸν ^{b)} στρατιωτικὸν ἐπαγγῆγη αἴτῳ, εἰ μὲν ἐνύγων ἐστίν, ἐπιπλέτῳ τῆς δίκης* εἰ δὲ ἐναγόμενος, καταδίκαζέσθω.

μβ'. "Οταν δύο στρατιῶται δικάζονται ^{c)} πρὸς ἀλλήλους, ἢ ὁ ἐνύγων ἴδιάτης ἐστίν, ὁ δέ ἐναγόμενος στρατιώτης, οἱ στρατηλάται τῆς ὑποθέσεως ἀκονέτωσαν, εἴτε ἐγκληματικῶς, εἴτε χορηματικῶς δικάζονται· ἐπειδὴ καὶ τοῖς δικαιομένοις τοῦτο συμφέρει.

μγ'. Οἱ ἐπιτηδένιατά τινα ἔχοντες, ἢ ἐμπορευόμενοι, οὐκ ὀρείλουσι φεύγειν τὴν δικαιοδοσίαν τῶν ἀρχόντων, οἵς ὑπόκεινται προφάσει τῆς ἐμπορίας, εἰ καὶ στρατείαν, ἢ ἀξίαν ^{d)}, προφέρουσιν, εἰ καὶ ἐμβαθμοὶ εἴησαν ἐν τῇ στρατείᾳ αὐτῶν ^{e)}, ἀλλὰ κανὸν ἐπὶ χορήμασι, κανὸν ἐπὶ ἐγκλήμασι καλῶς ἐνύγονται· ὑποκείσθωσαν δέ καὶ τοῖς ἄνοχοντιν ἐκείνοις, οἵς διὰ τὴν στρατείαν ἢ διὰ τὴν ἀξίαν ὑπόκεινται. οἱ δέ τοιτο παραιτούμενοι καὶ τῆς στρατείας καὶ τῆς ἀξίας γυμνούσθωσαν.

T I T A O S Ι'.

Περὶ τῶν ἐκβιβαστῶν καὶ τῶν αἰτιωμένων καὶ ἀνταπιαθέντων ^{f)} καὶ τῶν ^{g)} δικαζομένων.

α'. ^{h)} Θεοπίζομεν, εἴ τις ἐπειθυνον οἴεται ἔχειν τὸν κατ' αὐτοῦ τὴν αἰτίαν ⁱ⁾ ἀποθίμενον, μὴ παρ' ἐτέρῳ δικαιοτῆ, ἀλλὰ παρ' αὐτῷ εἴγε ^{j)} ἐξ ἀρχῆς ^{k)} αἰτιώσασθαι καὶ τὸν αὐτὸν εἶναι δικαιοτὴν ἐφ' ἐκατέρους ὑποθέσεως. εἰ δέ γε ^{l)} τυχὸν ἀπαρέσειν αὐτῷ ὁ παρ' ὃ τὴν δίκην ἀπεκληρώσατο δικαιοτής, ἔξεστιν αὐτῷ καὶ τοῦτο ἐπανορθοῦσθαι· εἴκοσι γὰρ ἡμερῶν προθεσμίαν ἐνδόντων ἡμῶν μετὰ τὴν τοῦ βιβλίου πομπῆν, μεθ' ἣν δεῖ προσαπάροχεσθαι, ἔξεστιν εἰών τῆς εἰρημένης ἀνακωχῆς παραιτήσασθαι μὲν ἐπεῖνον, ἐπέρον δὲ τυχεῖν, παρ' ὃ πάλιν δόμοιον ^{m)} ἔκτειν ἀγωνίζεσθαι προσήκει δίκην, καὶ τὰς τοιαύτας τέχνας κατὰ μηδὲν γίνεσθαι, ἀλλὰ ἔχαστον τοῖς ἰδίοις κρησθαι δικαιοίς. εἰ μέντοι σιγήσοιεν, εἴτα ὑστερον βουληθεῖη παρ' ἐτέρῳ δικαιοτῇ τὴν δίκην ⁿ⁾ κινεῖν, ἀνάγκην ἔχειν αὐτὸν ^{o)} ἀναμένειν τὸ πέρας τῆς δίκης τῆς ἐπαγομένης αὐτῷ παρὰ τὸν εἰς δικαιοτήτουν αὐτὸν ἐλκύσαντος. καὶ ἐπειδὴν πέρας ἡ δίκη λάβῃ ^{p)}, τηρικαῦτα αὐτὸν τὴν οἰκείαν δίκην παρ' ἐτέρῳ δικαιοτῇ προτιθέναι· ἵνα οὕτω τὰς τοιαύτας αὐτῶν ἀνέλαμψεν τέχνας τε καὶ κατ' ἀλλήλων ἐπινοίας ^{q)}.

τὸν αὐτὸν εἶναι δικαιοτήτῳ] Περὶ προσφόρων δικαστῶν λέγει. ἀπαιτηθίμοις δέ εἰ μὴ τις παραιτησεῖται ἐντὸς τοὺς κ. ἡμερῶν, οὐκέτι δύναται αὐτὸν παραιτεῖναι. ζητεῖ τούτου τοῦ βιβ. τιτ. α'. κεφ. η'. θέμα γ'. καὶ τιτ. σ'. κεφ. ιβ'. καὶ τιτ. ιβ'. κεφ. ζ'. θέμα δ'.

γ) Cap. 41. totum habet Theod. ^{z)} ἐν Fabr. et Theod. Deest in Cod. Coisl. ^{a)} Theod. ἀνεπιτίθετο. ^{b)} Theod. ἐκβιβασμόν. ^{c)} Sic Fabr. Cod. Coisl. δικάζωνται, quod praferrem, nisi eiusmodi vitia contra syntaxin commissa Graecis hoc tempore maxime frequentata essent. ^{d)} Fabr. ὀξιόμα. Cod. Coisl. ὀξιόμα. ^{e)} Fabr. ἡ καὶ ἐν ἐπεδιτῷ εἴησαν. Sed Cod. Coisl. εἰ καὶ ἐμβαθμοὶ εἴησαν ἐν τῇ στρατείᾳ αὐτῶν i. e. et si intra numerum sint in militia ipsorum. Quae quidem lectio Cod. Coisl. textui latino, sed eos, qui statutis in quacunque militia connumerati sunt vel fuerint, melius respondet, quam quod Fabr. habet, quod ita transferendum est: vel si in expeditione sint: et plane non quadrat. Unde lectionem Cod. Coisl. in textum recipiendam putavi. ^{f)} Theod. praefigit τῶν. Index tit. Coisl. αἰτιαθέντων. ^{g)} τῶν Fahr. et Syn. Deest in Cod. Coisl. et Theod. Est ceterum eadem inscriptio, quae Novellae 96. ^{h)} In Syn. p. 58. sq. ⁱ⁾ Syn. αἰτια. ^{k)} ἐξ ἀρχῆς deest in Syn. ^{l)} Syn. pro γε habet τι. ^{m)} Cod. Coisl. et Syn. recte ὅμοιος. Fabr. ὡς. ⁿ⁾ Sic Fabr. Cod. Coisl. et Syn. verba aliter ponit: βουληθεῖη τὴν δίκην παρ' ἐτέρῳ δικαιοτῇ κ. τ. λ. ^{o)} αὐτὸν deest in Syn. ^{p)} Fabr. λάβῃ. Cod. Coisl. et Syn. λαβόται. ^{q)} Sic Fabr. Cod. Coisl. et Syn. ἐπηρεάζει.

L 5.
C. III. 13.

XLI. Etiam in criminibus rei forum accusator sequatur. Si vero quis in criminali aut civili causa sine sacro rescripto ad incompetens iudicium adversarium suum traxerit, aut executionem militarem aduersus eum poposeerit, si quidem actor est, lite cadat: si vero reus, condemnetur.

L 6.
C. end.

XLII. Cum duo milites litigant invicem, aut actor paganus est, reus autem miles, magistri militum causam audiant, sive criminaliter, sive civiliter litigent: quoniam etiam litigantibus id prodest.

L 7.
C. end.

XLIII. Qui professiones quasdam vel negotiaciones exerceant, non debent iurisdictionem magistratum declinare, quibus ratione negotiationis subiecti sunt, licet militiam aut dignitatem praetendant, licet in militia ipsorum intra numerum sint; sed tam in civili, quam in criminali causa recte conveniuntur. Subiiciantur autem eis quoque magistratibus, quibus propter militiam aut dignitatem subsunt. Qui vero hoc detrectaverint, militia et dignitate spolientur.

T I T U L U S IV.

De executoribus et de iis, qui conveniuntur et reconveniuntur et litigant.

I. Sancimus, ut si quis eum, a quo convenitur, Nov. 96. sibi debere crediderit, non apud alium iudicem, sed cap. 2. §. 1. apud eundem statim ab initio cum conveniat, ut idem utriusque actionis iudex sit. Quod si forte iudex, apud quem iudicium sortitus est, ei displiceat, licet ei, etiam hoc emendare: nam cum viginti dierum spatium post libelli oblationem concederemus, post quod item contestari oporteat, licet intra dictum intervallum illum recusare, alium autem nancisci, apud quem rursus utramque item similiter exerceri, et istiusmodi artes pro nullo haberi, immo utrumque suo iure uti aportet. Si tamen siluerit, posteaque item apud alium iudicem movere voluerit, necesse habeat expectare finem litis ipsi ab eo, qui in iudicium ipsum traxit, iniectae: et cum lis finita fuerit, tunc ipse suam intentionem apud alium iudicem proponat: ut ita tales eorum artes et mutuas machinationes e medio tollamus.

idem — iudex sit] De competentibus iudicibus loquitur. Iudicem autem non placenter si quis intra viginti dies non recusaverit, amplius cum recusare non potest. Quaere huius lib. tit. I. cap. 8. them. 3. et tit. 6. cap. 12. et tit. 12. cap. 7. them. 4.

εἰσω τῆς εἰοημένης ἀγαπωχῆς] Οἶόν τιος ἀναγ-
τίσεις, ὥστα ουμβριασθῶν τὰ μέρη.

Nor. 112. β'. ^{r)} Θεσπίζομεν, πάντας τοὺς δικαιοτάς, εἰς ποτέ^{s)} τινας^{t)} συσχεθῆναι ἡτοι ^{t)} ἑπομηησθῆναι βούληθεν, ταύτην τὴν ὑπερσιν ταῖς αὐτῶν δικαιολαῖς προτιθέναι, ὥστε μὴ ἄλλως τὰ τῶν αἰτιάσεων βιβλία τοῖς ἐναγμένοις ἐπιδίδοσθαι, ἢ συνηθείας τοῖς ἐκβιβασταῖς παρέχονται^{u)}, εἰ μὴ πρότερον καὶ ἐν τῷ βιβλίῳ ὃ ἐνάγων, ἢ δὲ ἔαντον ἢ διὰ ταβούλαιον^{v)} ὑπογόνοι, καὶ πρόξεως ὑπομηημάτιον συνισταμένης ἐγγυητὴν ἀξιόπιστον παράσχοι, καὶ δύναμι τῆς ἰδίας^{w)} τάξεως ὁμολογοῦντα, διτι περ καὶ μέχρι πέρατος τῆς δίκης προσεδρεύει, καὶ τὰς ἰδίας ἐναγγαγῆς ἢ διὰ νομίμου ἐντόλης ἐγγυητάς^{x)}. καὶ εἰ μετὰ ταῦτα δειχθέντη^{y)} ἀδίκιας τὴν δίκην κατίσας, ὀνόματι ἀναλογίατων καὶ δαπανημάτων δέσατον μέρος τῆς περιεχομένης τῷ βιβλῷ ποσότητος ἀποκαταστήσει τῷ αἰτιάθεντι. εἰ δὲ εἴποι μὴ ἐνπορεῖν ἐγγυητὴν δούραι, τηγναῖτα παρὰ τῷ δικαιοτῷ, παρὸ δόρεον ἢ ὑπόθεσις μέλλει ἐξετάζεσθαι, τῶν ἀγίων ἐναγγελίων προειμένων, δι' ὅρον τοῦτο^{z)} διαβεβαιώσασθαι^{a)}, καὶ οὕτως ἐνώπιον αὐτὸν ἐκτίθεσθαι ὁμολογίαν, καὶ δὲ αὐτῆς, ὑπερ ἀνωτέρω εἰρηται, ὁμολογῆσαι.

§. 1. Εἰ δὲ μὴ ταῦτα ἀπαντα κατὰ τὸν εἰοημένον πραγματείη τούτον, οὐδεμίαν τὸν ἐναγόμενον ἀπόκρισιν τῷ ἐκβιβαστῇ ποιῆσαι^{b)} συγχωροῦμεν^{c)}. εἰ δὲ παρὰ τὴν μηνημονευθέσαν διατύπωσιν ἢ τῶν δικαιοτῶν τις, ἢ τάξις αὐτοῦ, ἢ ὅστις δήποτε τῶν ἐκβιβαστῶν ἑπομηησαὶ τινα τολμήσει, δὲ μὲν δικαιοτῆς καὶ ἡ τάξις αὐτοῦ ἀνὴρ δέκα χρονοῦ λίτους ποιήντες εἰς προαγθήσονται. αὐτὸς δὲ ἐν ἐκβιβαστῇ τῆς ὑποθέσεως καὶ δημεύσει ἑποβληθήσεται καὶ ἔξορια πενταετίας κατακριθήσεται, τῆς ποιῆς δηλοντός τῆς ἐκ τοῦ νόμου ἀριθμούσοντος κατά ταῦτα καὶ δύναμι τὸν ἐνδοξοτάτον κόμητος τῶν θεῶν ἡμῶν προβάτων^{d)} εἰς προτομένης, καὶ εἰς τὸ ἡμέτερον δημόσιον εἰς κομιζούμενης. Πᾶσα δὲ ἡμίλα, ἣν ὁ αἰτιάθεις ἐν ταύτῃ τῆς παρὰ τὴν δύναμιν τοῦ παρόντος νόμου μεθοδείας ὑπέμεινεν^{e)}, ἐκ τῆς οὐδίας τοῦ ἐνύγοντος τῷ ἐναγθέντι θεραπευθήσεται, καὶ δύναμι τοῦ δικαιοτοῦ, οὐτως δὲ τὸν ἐκβιβαστοῦ συνεργέθη, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς τάξεως τῆς αἱτῆς πειθούμενης, ὥστε πανταχόθεν τοὺς τῷ ἡμετέρῳ κράτει παρὰ τῆς ἀνωθεν ἀποπῆς καταπιστευθέντας ἀβλαβεῖς φυλαχθῆναι. τὰς δὲ δίκας τὰς κατὰ συντάγματα ἐκατέσον μέρους ἐν δικαιοτῷ ποτέ κανονιμένας, τῆς ποιῆς τῆς τῇ παρόντῃ διατάξει ἐγκειμένης ἐλευθέρους εἶναι θεσπίζομεν, καὶ καθὸ δὲ ταῖς ἄλλως ἡμῶν διατάξεσι περιέχεται, διατυποῦσθαι.

Cap. 3. Πασῶν δὲ τῶν ὑποθέσεων τὸ πέρας βούλόμενοι συντίμιας προϊέναι, καὶ ταῖς ἐκείνων πανοργίαις ἐναντιούμεθα, οὔπερ ἐναγγαγῆς μόνον προτιθέσαιν, οὐ βούλονται δὲ μέχρι πέρατος τῆς δίκης ταῦτας ἐπεξιέναι, λέγοντες, νόμου εἴναι τὸν διαγορεύοντα, μηδένα τὰς οἰκείας ἐναγγῆς ἀναγκάζεσθαι ἔχοντα ἐγγυητάς^{f)} καὶ ταύτην τοίνυν τὴν πανοργίαν ἀποσβέσαι σπουδάζοντες κελεύομεν, τῷ τοῦ μηνημονευθέντος νόμου βοηθείᾳ μὴ κεχρησθαι τοὺς κατά τινος τὰς οἰκείας ἐναγγαγῆς προτιθέντας, εἴτε δι' ἀρχῆς μεθοδείας, εἴτε διὰ δεήσεων βασιλεῖ προσφερομένων καὶ τῷ δικαιοτῷ ἐμφα-

intra dictum intervallum] Quasi laxamentum quoddam, ut partes litem componant.

II. Sancimus, ut omnes iudices, si quando aliquos prehendi vel admoneri voluerint, interlocutionibus suis hanc conditionem adiiciant, ne aliter libelli conventionum reis porriganter aut executoribus sporulae praebantur, nisi prius actor in libello vel sua manu vel per tabularium subscrivat, et actis intervenientibus fideiussorem idoneum praestet periculo officii promittentem, illum usque ad finem litis in iudicio permansurum et actiones suas vel per se, vel per legitimū procuratorem exerciturum. Et si postea probatus fuerit, iniuria litem movisse, sumtum et expensarum nomine decimam partem quantitatis libello comprehensae reo praestabit. Sin autem neget, se fideiussorem dare posse, tunc apud iudicem, apud quem causa discutienda erit, propositis sanctis evangelii iureiurando hoc affirmet, et sic iuroriam cautionem praestet et per eam ea, quae superius dicta sunt, promittat.

Si vero haec omnia secundum praedictum modum gesta non fuerint, reo concedimus, ut nullum responsum executori praebeat. Si vero contra memoratum ordinem vel quis iudicium, vel officium eius, vel qualiscunque executor admonere aliquem ausus fuerit, index quidem et officium eius denarum librarum auri poenam exigentur: ipse autem litis executor bonorum publicationi subiicitur et quinquennali relegatione damnabitur, poena scilicet ex hac lege irrogata periculo glorioissimi pro tempore Comitis sacrarum rerum nostrarum privatarum exigenda et fisco nostro inferenda. Omne autem damnum, quod reus ex conventione contra tenorem huius legis instituta passus fuerit, ex actoris patrimonio ei resarcietur, periculo iudicis, per cuius executorem prehensus fuit: nec non et officii ei parentis, ut hi, qui imperio nostro a summo numine concredditi sunt, indemnes omni ex parte serventur. Lites vero, quae utriusque partis consensu in iudicio moventur, a poena hac constitutione comprehensa liberas esse decernimus, et sicut aliis nostris constitutionibus continetur, terminari.

Omnium litium finem celeriter procedere cupientes etiam illorum calliditatibus obviam imus, qui actiones tantum intendunt, nolunt autem usque ad finem litis eas exequi, dicentes legem esse, quae caveat, ne quis invitus actiones suas exercere cogatur. Hanc igitur quoque calliditatem extingue studentes iubemus, memoratae legis beneficio eos non uti, qui adversus aliquem actiones suas intenderint, sive per iudicariam conventionem, sive per preces principi oblatas et iudici insinuatas, et per ipsum ad adversarii notionem deductas, et a iudice legitime exami-

^{r)} In Syu. pag. 59. ^{s)} Syn. τιτα. ^{t)} ἡτοι Fabr. Sed Cod. Coisl. et Syn. ἦγουν. ^{u)} Syn. παρελέσθαι. ^{v)} Syn. ταβούλαιον. ^{w)} Fabr. ἰδίας. Cod. Coisl. ἀριθμός. Syn. ἀριθμόν. ^{x)} Sic lego auctoritate Synopseos. Fabr. ἐγγυητάς. Cod. Coisl. ἐγγυητάς. ^{y)} Sic Fabr. et Syn. Cod. Coisl. δειχθῆ. ^{z)} Syn. inserit αὐτό. Cod. Coisl. αὐτόν. ^{a)} Sic Fabr. et Syn. Cod. Coisl. βεβαιώσασθαι. ^{b)} Sic Fabr. Cod. Coisl. et Syn. ποιήσασθαι. ^{c)} Haec est Syn. cap. 2. Nov. 96. exhibet. ^{d)} Sic Fabr. Sed Cod. Coisl. κόμητος τῆς θεᾶς ἡμῶν περιουσίας. ^{e)} Sic Fabr. Cod. Coisl. ἴπομετρον. ^{f)} Sic Fabr. Cod. Coisl. καθό.